

Utbildningsdepartementet
Forskningspolitiska enheten

Vår referens/dnr:

Emil Görnerup

Er referens/dnr:

U2025/01586

2025-08-21

Inbjudan att yttra sig om Europeiska kommissionens förslag till nästa ramprogram för forskning och innovation samt det tillhörande specifika programmet för dess implementering

Övergripande synpunkter

Europa har en stor utmaning i att omvandla forskning till innovationer och ökad konkurrenskraft.

Vår kontinent står också inför en historisk utbyggnad av totalförsvaret. Näringslivet kommer att vara den avgörande aktören för att klara denna stora utmaning. Både när det gäller att utveckla nya lösningar och skala upp i produktion. Det ställer stora krav på förutsättningarna för forskning och innovation inom EU.

Den nuvarande strategin för EU:s forskning och innovation saknar en tydlig koherens, är inte tillräckligt marknadsorienterad och erbjuder inte det långsiktiga politiska engagemang som krävs för att attrahera betydande privata investeringar.

Inom strategiskt viktiga områden som artificiell intelligens missade EU den första globala vågen och riskerar nu att även missa den andra, där AI blir central för produktivitet och teknologisk utveckling.

På samma sätt står Europa inför både enorma möjligheter och allvarliga hot inom kvantteknologi, då globala konkurrenter rusar framåt vad gäller finansiering, talang och infrastruktur.

Det finns en grundläggande obalans mellan EU:s ambitioner inom forskning och innovation och de förutsättningar som krävs för att företagsdriven innovation ska kunna växa. Utan politiska ramverk som bättre speglar verkligheten i den privata sektorn – inklusive tillämpningar med dubbla användningsområden inom försvar, digitalisering och industriell produktion – kommer Europa att ha svårt att skala upp innovationer och behålla sin globala konkurrenskraft.

EU-mål om 4 procent av BNP till forskning och utveckling.

För att säkra Europas globala konkurrenskraft är omfattande offentliga investeringar i forskning och innovation (Fol) avgörande. Vi understryker behovet av att främja privata investeringar i företagsledd Fol för att säkerställa att företag kan växa inom EU. Ett åtagande om att investera minst 4 procent av BNP i Fol skulle sända en stark signal om att forskning och innovation är centrala för EU:s ekonomiska tillväxt och konkurrenskraft. USA uppnår redan idag investeringar motsvarande 3,6 procent av en BNP som är betydligt högre än EU:s.

Motverka fragmentering inom strategiska teknologier – samordna och skala upp.

Fragmentering är fortsatt en grundläggande europeisk svaghet. Inom områden som AI och kvantteknologi måste nationella och EU-initiativ samordnas bättre för att uppnå skala och sektorsövergripande utveckling. Ökad integration kommer att minska överlappningar och förbättra Europas globala teknologiska position.

Undvik kortsiktig och sektoriell policy

FP10 och konkurrenskraftsfonden får inte ses som alternativ, utan som kompletterande i en framtidsinriktad EU-strategi för innovation och tillväxt. Tillsammans kan de ge den skala, flexibilitet och marknadskoppling som Europa behöver.

Öka möjligheterna för näringslivet att bidra till ett europeiskt totalförsvar

Det europeiska näringslivet är den enda sektorn som har kapacitet att både utveckla och producera det försvarsmaterial som Europa så desperat behöver. Förutsättningarna för att företagens investeringar i forskning och innovation måste därför stärkas. Detta inkluderar teknologier med dubbla civila militära användningsområden, en utveckling som drivs framåt av den snabba utvecklingen på slagfältet.

Särskilda synpunkter

Pelare 1

Svenskt Näringsliv välkomnar ett fortsatt starkt European Research Council (ERC). Samtidigt vill vi understryka vikten av att näringslivet inom ramen för pelare 1 ges möjlighet att lyfta fram behov av kompletterande forskningsinsatser på grundforskningsnivå. Även om

pelarens karaktär är och bör förbli forskarinitierad bör vägar finnas för att fånga upp samhälleliga behov som kan stärka forskningskvaliteten och relevansen i ett längre perspektiv. En del av pelare 1 föreslås därför struktureras utefter de tio strategiskt viktiga tekniker EU identifierat och att excellensbegreppet bör inkludera konkurrenskraft.

Pelare 2

Nästa ramprogram bör förstärkas med en kraftfull pelare 2 för global konkurrenskraft. Det skulle ge ett stabilt och långsiktigt stöd för företagsdriven innovation.

Svenskt Näringsliv välkomnar den totala ambitionshöjningen för ramprogrammet. Budgetförslaget innebär dock en reell budgetminskning av pelare 2. Svenskt Näringsliv vill särskilt betona vikten av att partnerskapen inom pelare 2 värnas framåt.

Pelare 3

European Innovation Council (EIC) är främst inriktat på att stödja universitet, start-ups och scale-ups med nära koppling till forskningsinstitut. Den föreslagna inriktningen innebär att denna struktur i huvudsak bibehålls, men kompletteras med inslag inspirerade av ARPA- och DARPA-modellen.

Svenskt Näringsliv stödjer tidigt innovationsstöd till universitet och lärosäten, inklusive involvering och ökad samverkan med näringslivet. Däremot anser vi att EIC Accelerator, med statliga riskkapitalinvesteringar på upp till 10 miljoner euro per företag är fel väg att gå. EU har utmaningar kring växande innovativa företag men lösningen är inte ett förstatligande av Europas högteknologiska näringsliv. Tvärtom snedvrider det konkurrensen och skapar felaktiga incitament.

Pelare 4

Svenskt Näringsliv välkomnar en ny pelare för European Research Area (ERA) och forsknings- och teknikinfrastruktur.

Svenskt Näringsliv vill särskilt framhålla vikten av teknikinfrastrukturer, som både involverar och svarar upp mot företagets behov. För att få ett landskap av teknikinfrastrukturer som verkligen möter ett brett samhällsbehov måste näringslivet involveras tidigt i investeringsbeslut kring kommande europeiska infrastrukturer.

Emil Görnerup

Ansvarig forskning och innovation
Svenskt Näringsliv